

Δυναμική εξουσίας σε οικογένειες που επηρεάζονται από γονική αποξένωση

Jennifer J. Harman - Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κολοράντο, ΗΠΑ

Christopher R. Maniotes – Τμήμα Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Ιλινόις, ΗΠΑ

Caitlyn Grubb - Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κολοράντο, ΗΠΑ

Μετάφραση: Ζαχαράτος Γιάννης για την AMKE A Child Needs 2 Parents

Περίληψη:

Σκοπός αυτής της μελέτης ήταν η εφαρμογή της θεωρίας αλληλεξάρτησης για την κατανόηση της δυναμικής ισχύος στις οικογένειες που επηρεάζονται από τη γονική αποξένωση. Βασιστήκαμε στην υπόθεση ότι η δυναμική εξουσίας μεταξύ αποξενωτή και αποξενωμένου γονέα είναι τόσο άνιση, ώστε αυτού του είδους η μορφή ενδο-οικογενειακής βίας (Harman et al., 2018) να μοιάζει περισσότερο με ενδο-οικογενειακή τρομοκρατία παρά ως περιστασιακή ενδο-οικογενειακή βία μεταξύ ζευγαριών, όπου η δυναμική ισχύος είναι παρόμοια αυτής μεταξύ εταίρων.

Προκύπτει επίσης ότι η κοινή γονική μέριμνα θα προσέφερε περισσότερη ισχύ στον στοχοποιημένο (αποξενωμένο) γονέα σε σχέση με το μοτίβο της αποκλειστικής επιμέλειας και θα τους προσέφερε περισσότερες δυνατότητες δράσεις.

Η ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων αποξενωμένων γονέων και αποδεκτών αποξενωτικών συμπεριφορών, χρησιμοποιώντας ως βάση την θεωρία αλληλεξάρτησης μερών, σύντινε στις υποθέσεις μας:

Οι περισσότερες περιπτώσεις που περιγράφονται από τους γονείς ήταν ασύμμετρης εξάρτησης, με την εξουσία συγκεντρωμένη αποκλειστικά στον αποξενωτή γονέα ή/και προκλήσεις από τον αποξενωτή γονέα σε μια συνεχή προσπάθεια να κερδίσει τον έλεγχο των παιδιών τους ή τον έλεγχο του στοχευμένου γονέα. Σε

Επιπλέον, το ποσοστό των περιπτώσεων στις οποίες οι ασυμμετρίες στην εξουσία ήταν υψηλότερες όταν ο αποξενωτής γονέας είχε την κύρια ή την αποκλειστική επιμέλεια των παιδιών. Η συζήτηση επικεντρώνεται στην ανάγκη βαθύτερης κατανόησης και ανάλυσης του ρόλου εξουσίας στην αξιολόγηση της γονικής αποξένωσης, με στόχο τις κατάλληλες παρεμβάσεις ώστε να προστατευτούν επιτυχώς και μέλη οικογενειών.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γονική αποξένωση αφορά σε μια οικογενειακή δυναμική στην οποία ένα παιδί ευθυγραμμίζεται με τον έναν γονέα (ο αποξενωτής γονέας) και απορρίπτει τον άλλο γονέα (τον στοχευόμενο ή αποξενωμένο γονέα) για μη νόμιμους λόγους (Harman et al., 2021). Επηρεάζοντας περίπου 3,5 εκατομμύρια παιδιά στην μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες (Harman, Leder-Elder, et al., 2019), η γονική αποξένωση πιο συχνά εμφανίζεται σε οικογένειες όπου οι

γονείς έχουν χωρίσει ή έχει ξεκινήσει πριν από τον χωρισμό ή αμέσως μετά. Μπορεί, ωστόσο, να εμφανιστεί και σε μη χωρισμένες οικογένειες (Baker & Verrocchio, 2015). Αν και οι μητέρες και οι πατέρες είναι εξίσου πιθανό να αποξενωθούν από ένα παιδί (π.χ. Harman, Leder-Elder, et al., 2019), η έρευνα έχει δείξει ότι οι μητέρες και οι πατέρες που αποξενώνουν τείνουν να χρησιμοποιούν διαφορετικές στρατηγικές για την καθοδήγηση της διαδικασίας αποξένωσης στο παιδί (Harman et al., 2020; Lopez et al., 2014), το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να κάνει το παιδί να πιστεύει ότι ένας ασφαλής και επαρκής αποξενωμένος γονέας, δεν τα αγάπησε ποτέ, τα εγκατέλειψε ή ότι είναι επικίνδυν (Harman et al., 2021).

Γονικές συμπεριφορές αποξένωσης, οι οποίες είναι οι στρατηγικές που χρησιμοποιεί μια γονική φιγούρα για να βλάψει μια άλλη γονική φιγούρα και η σχέση τους με τα παιδιά τους, είναι οι πρωταρχικοί μοχλοί αποξένωσης του παιδιού από έναν γονέα (π.χ. Baker & Darnall, 2006). Αυτές οι συμπεριφορές έχουν θεωρηθεί σοβαρή μορφή οικογενειακής βίας, επειδή περιλαμβάνουν στοιχεία βίας από στενό οικογενειακό περιβάλλον (IPV; Harman et al., 2018; Dijkstra, 2019) και συμπεριφορές κακοποίησης παιδιών (Kruk, 2018; Von Boch-Galhau, 2018). Αυτές οι συμπεριφορές παρατηρούνται ανεξαρτήτως φύλου ασκώντας πολυεπίπεδες εκφάνσεις ισχύος και ελέγχου που χρησιμοποιούνται στο μοντέλο Duluth (Harman & Matthewson, 2020), για τις οποίες χρησιμοποιούνται εργαλεία σε προγράμματα παρέμβασης κακοποιητικών και καταχρηστικών συμπεριφορών. Για παράδειγμα, άτομα που εκφράζουν ελεγκτικές συμπεριφορές (γνωστοί και ως ενδοοικογενειακοί τρομοκράτες) και αποξενωτές γονείς, χρησιμοποιούν στρατηγικές όπως απειλές και εκφοβισμός, εξαναγκασμός, και χρησιμοποιούν τα δικά τους παιδιά ως όπλα για να προσπαθήσουν να ελέγξουν τον στόχο της κακοποίησής τους (Οικογενειακή κακοποίηση Προγράμματα Παρέμβασης, 2017; Harman & Matthewson, 2020). Μάλιστα, «η ενδοοικογενειακή βία από γονέα» έχει χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει τεχνικές αποξένωσης που χρησιμοποιούν παιδιά από γονείς με ιστορικό για τη διάπραξη ενδοοικογενειακής βίας (Ηγετικό Συμβούλιο για την κακοποίηση παιδιών και τη διαπρωσική βία, 2009).

Αν και οι αναλυτές της ενδοοικογενειακής βίας και της γονικής αποξένωσης έχουν μελετήσει τις συμπεριφορές των γονέων που χρησιμοποιούν τα παιδιά ως όπλα εναντίον του άλλου γονέα (και χρησιμοποιούν διαφορετική ορολογία για να τα περιγράψουν), λίγη προσοχή έχει δοθεί από μελετητές της ενδοοικογενειακής βίας στο πώς η εργαλοποίηση των παιδιών τα επηρεάζει άμεσα (Harman & Kruk, υπό έκδοση). Πολλά παιδιά που χρησιμοποιήθηκαν ως όπλο εναντίον ενός αποξενωμένου γονέα (Harman, Bernet, et al., 2019; Harman, Stewart, et al., 2019) και όσο πιο σοβαρός είναι ο βαθμός της αποξένωσης, τόσο πιο εύκολα το παιδί συνεργεί στην απόρριψη και αρνητική εκστρατεία εναντίον του στενευμένου γονέα. Πράγματι, καταχρηστικοί και κακοποιητικοί γονείς, συχνά αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους ως ίσους ενηλίκους και τους δίνουν δύναμη να λάβουν αποφάσεις ενηλίκων, όπως το αν θα επιλέξουν να διατηρήσουν σχέση με τον αποξενωμένο γονέα (π.χ. Harman & Matthewson, 2020).

Προηγούμενες μελέτες έχουν καταδείξει ότι οι αποξενωμένοι γονείς έχουν μειωμένη δύναμη στο οικογενειακό σύστημα (Harman, Bernet, et al., 2019; Harman, Stewart, et al., 2019; Warshak, 2015). Στο πλαίσιο των οικογενειών στις οποίες η γονική αποξένωση είναι πραγματικότητα, ένας άλλος τρόπος με τον οποίο δημιουργούνται ανισορροπίες ισχύος από τον γονέα που αποξενώνει είναι με τη επιστράτευση συμπεριφορών «πίστης» των παιδιών προς το πρόσωπο τους (Harman & Matthewson, 2020). Τέτοιος ενέργειες δημιουργούν μια ισχυρή πίστη με το παιδί(τα) ενάντια

στον στοχευόμενο γονέα στέλνοντας το μήνυμα ότι είναι ο «καλύτερος» γονιός, ενοχοποιώντας τους για το αίσθημα ή την έκφραση θετικών συναισθήματα προς τον στοχευόμενο γονέα και την ενθάρρυνση/επιβράβυσή του επειδή ενεργούν ως πληρεξούσιοι της καταχρηστικής συμπεριφοράς προς τον στοχευόμενο γονέα (Baker, 2007). Γονική συμπεριφορά που επηρεάζει αρνητικά την άποψη των παιδιών για τον άλλο γονέα συχνά αναδιοργανώνουν τη δυναμική της οικογενειακής εξουσίας τοποθετώντας τα παιδιά σε ρόλο ενήλικου αναπαράγοντας την συμπεριφορά του γονέα (Garber, 2011), με αποτέλεσμα την υπονόμηση της δύναμης και της γονικής εξουσίας του στοχευόμενου γονέα.

Ανισορροπίες στην εξουσία δημιουργούνται επίσης από τον αποξενωτή γονέα χρησιμοποιώντας πρακτικές απόκτησης ή διατήρησης ελέγχου της κυριαρχίας επί του στοχευόμενου γονέα, όπως π.χ με τη χρήση παρενόχλησης, απειλών και εκφοβισμού (Harman & Matthewson, 2020). Για παράδειγμα, διαζευγμένες μητέρες (Toews & Bermea, 2017) και πατέρες (Hines et al., 2015) έχουν ανέφεραν ότι οι πρώην σύζυγοί τους χρησιμοποίησαν τα παιδιά τους εναντίον τους για να τους πληγώσουν και να ελέγξουν συμπεριφορές και αποφάσεις. Επιπλέον, οι αποξενωμένοι γονείς συχνά νιώθουν ότι είναι στόχοι καταδιωκτικών συμπεριφορών από τον αποξενωτή γονέα ή/και τους συμμάχους του (Harman et al., 2018). Καταδίωξη είναι μια σκόπιμη, διαμορφωμένη στρατηγική που μπορεί να κλιμακωθεί σε βία (Meloy, 2003; Spitzberg & Cupach, 2007), συχνά με προθέσεις που βασίζονται στη σχέση προσώπων, όπως η εξουσία και ο έλεγχος (Cupach & Spitzberg, 2004). Το κλίμα που προκύπτει χρησιμεύει στο να δημιουργεί φόβο και αίσθημα αδυναμίας στους στοχευμένους γονείς και να τους κάνει να αισθάνονται ότι οι επιλογές συμπεριφοράς τους είναι περιορισμένες – φοβούνται να αντιδράσουν από φόβο ότι θα χάσουν τα παιδιά τους, ή ότι θα πληγωθούν ή θα υποστούν κάποια άλλη μορφή ζημιάς.

Παρόλο που ένας γονέας σε καθεστώς κύριας ή κοινής επιμέλειας ενός παιδιού μπορεί να αποξενωθεί μέσω των προαναφερόμενων συμπεριφορών, ανισορροπίες στην εξουσία μεταξύ των γονεϊκών φιγούρων συχνά επιδεινώνονται (ή ενδεχομένως ακόμη και δημιουργούνται) από το δικαστήριο επέβαλε τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας, παρέχοντας άνισο χρόνο ανατροφής στον έναν γονέα έναντι του άλλου. Οι λόγοι για αυτήν την έξαρση είναι επειδή οι δικαστικοί λειτουργοί συχνά δεν έχουν τα εργαλεία να αναγνωρίσουν τα προαναφερόμενα πρότυπα καταχρηστικής εξουσίας (Mante, 2016). Οι ρυθμίσεις επιμέλειας των δικαστηρίων επηρεάζουν τον ποιοτικό χρόνο που έχουν τα παιδιά με τους γονείς τους μετά από διαζύγιο ή χωρισμό (Fabricius & Suh, 2017). Όταν αυτές οι ρυθμίσεις επιμέλειας είναι άνισες, τότε ο γονέας που έχει την επιμέλεια έχει περισσότερη δύναμη σε αυτό το περίπλοκο οικογενειακό σύστημα (Kelly, 1993) επειδή έχουν περισσότερες ευκαιρίες για να ασκήσουν την εξουσία λήψης αποφάσεων (Ogolsky et al., 2019) και ανάγονται σε πρόσωπα που ελέγχουν την πρόσβαση στα παιδιά από τον άλλο γονέα (Saini et al., 2017). Συχνά, μόνο μέσω συνεργατικών σχέσεων ανατροφής μπορούν οι γονείς που δεν έχουν την επιμέλεια να έχουν ουσιαστική επαφή και σχέσεις υψηλής ποιότητας με τα παιδιά τους (Sobolewski & King, 2005), αλλά αυτό είναι συχνά απίθανο όταν υπάρχει καταχρηστική δυναμική. Συνδιαζόμενες, αυτές οι δυναμικές οδηγούν τους στοχευμένους γονείς σε περιορισμένες επιλογές συμπεριφοράς, καθιστώντας τους ουσιαστικά ανίσχυρους. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εφαρμόσει τη θεωρία αλληλεξάρτησης (Thibaut & Kelley, 1959) ώστε να γίνει κατανοητή η δυναμική εξουσίας σε οικογένειες στις οποίες εμφανίζεται η γονική αποξένωση, έτσι ώστε να επιτευχθεί σαφέστερη κατανόηση της δυναμικής εξουσίας σε αυτή τη μορφή οικογενειακής βίας.

2. ΘΕΩΡΙΑ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ, ΙΣΧΥΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Η θεωρία της αλληλεξάρτησης παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο για την κατανόηση της δύναμης στις σχέσεις. Η εξουσία και η εξάρτηση είναι δύο από τα πιο σημαντικά θέματα στη θεωρία της αλληλεξάρτησης, αντιμετωπίζονται ως σχετικές αλλά ανεξάρτητες συνθήκες (Kelley et al., 2003). Για παράδειγμα, ένα άτομο μπορεί να είναι ισχυρό αλλά και εξαρτώμενο από ένα άλλο άτομο για τις συμπεριφορές που περιγράφουν σχέση στην οποία υπάρχει αμοιβαία εξάρτηση. Σε μια τέτοια σχέση, ο πιο ισχυρός σύντροφος μπορεί να έχει το μεγαλύτερο μέρος του ελέγχου, αλλά επίσης νοιάζεται για τον σύντρόφό του και επιδιώκει θετικά αποτελέσματα, το ισχυρό πρόσωπο θα ενεργήσει με τρόπους που ωφελούν τον λιγότερο ισχυρό σύντροφο του γιατί κατ' αυτό τον τρόπο διασφαλίζει ότι θα παραμείνουν σε σχέση. Αντίθετα, ένα άτομο μπορεί να είναι ισχυρό και μη εξαρτημένο από κάποιο άλλο άτομο, αφήνοντας το άλλο άτομο με χαμηλή ισχύ και μεγάλη εξάρτηση από αυτόν. Αυτή η κατάσταση είναι μια κατάσταση ασύμμετρης εξάρτησης, όπου ο πιο ισχυρός σύντροφος μπορεί να μην ενδιαφέρεται καθόλου για το λιγότερο ισχυρό άτομο, ωστόσο εκείνοι να ελέγχουν όλες τις συμπεριφορές. Ο λιγότερο ισχυρός σύντροφος εξαρτάται πλήρως από τον πιο ισχυρό, ευελπιστώντας σε ευεργετικά αποτελέσματα και δεν έχει καμία επιρροή σε οποιαδήποτε αποτελέσματα (Kelley et al., 2003).

Ένα άτομο μπορεί να φέρει στις σχέσεις του προϋπάρχουσες βάσεις δύναμης και οικονομικές δυνατότητες που αποτιμώνται διαφορετικά και γενικά τους δίνουν μεγαλύτερη κοινωνική δύναμη έναντι του άλλου συντρόφου (π.χ. φύλο, κοινωνική τάξη, εισόδημα; Harman, Leder-Elder, et al., 2019; Pratto et al., 2010). Ένα πλαίσιο αλληλεξάρτησης αναγνωρίζει ότι μπορεί να υπάρχουν τέτοιες πιθανές διαφορές ισχύος. Ωστόσο, η εξουσία θεωρείται ότι εκδηλώνεται σε εγγύς και περιστασιακές συνθήκες παρά σε ευρύτερα πλαίσια σχέσεων, επειδή περιγράφει λεπτομερώς περιστασιακά χαρακτηριστικά (π.χ σύστημα, μέλη της οικογένειας) που επηρεάζουν την αλληλεξάρτηση που έχουν τα άτομα μεταξύ τους για θετικά ή μη αποτελέσματα (Vanderdrift et al., 2019). Επομένως, η δύναμη είναι χρήσιμη για κατανόηση κατά την ερμηνεία των συμπεριφορικών επιλογών των εμπλεκόμενων μερών σε κάθε δεδομένη κατάσταση. Όσο λιγότερη δύναμη έχει ένα άτομο, τόσο λιγότερες επιλογές συμπεριφοράς έχει στη διάθεσή του για δράση. Προκύπτει ότι όσο περισσότερα μοτίβα εξουσίας και ο έλεγχου παρατηρούνται με την πάροδο του χρόνου, τόσο περισσότερες μορφές ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να εντοπιστούν.

Πλέον υπάρχει μια τάση για καλύτερη αποσαφήνιση και παροχή μιας θεωρητικής λογικής για τις διαφορετικές μορφές εξουσίας και δυναμικής ελέγχου στο πλαίσιο της οικογενειακής βίας (Coleman & Straus, 1986; Emery et al., 2017; John, 2003; Malik & Lindahl, 1998; Suprina & Chang, 2005; Στοιχήματα, 2015). Ο Emery (2011) έχει υποστηρίξει ότι για να ταξινομήσει κανείς μια πράξη ενδοοικογενειακής βίας χρειάζεται να αναρωτηθεί εάν η εξουσία μεταξύ του θύτη και του θύματος είναι γενικά κοινή ή άνιση. Αν η εξουσία μοιράζεται, τότε θεωρείται πράξη σύγκρουσης που συμβαίνει στο πλαίσιο μιας διαφωνίας, και επομένως είναι χαρακτηριστικό της περιστασιακής βίας ζευγαριών. Δυναμικές ισχύος μεταξύ συντρόφων που εμπλέκονται σε καταχρηστικές συμπεριφορές μπορεί να είναι ισορροπημένες ή άνισες, γεγονός που καθιστά δυνατή την διαφοροποίηση μεταξύ δύο μορφών IPV: Καταναγκαστικά ελεγχόμενες

συμπεριφορές και καταστάσεων βίας μεταξύ συντρόφων. Η καταναγκαστική ελεγκτική κακοποίηση (γνωστή και ως οικεία τρομοκρατία) χαρακτηρίζεται από έναν σύντροφο που εμπλέκεται σε καταχρηστικές συμπεριφορές για την άσκηση εξουσίας και ελέγχου στον άλλον (Johnson, 1995, 2008), λαμβάνοντας υπόψη ότι η περιστασιακή βία ζευγαριών χαρακτηρίζεται από τον σύντροφο που εμπλέκεται σε βίαιες συμπεριφορές στο πλαίσιο της σύγκρουσης (π.χ., όπως για να τελειώσει μια διαφωνία· Hines & Douglas, 2018· Johnson, 1995, 2008). Εάν η δυναμική εξουσίας είναι άνιση, τότε μια τέτοια σύγκρουση θεωρείται «βίαιη πράξη ελέγχου» και είναι χαρακτηριστικό του καταναγκαστικού ελέγχου της κακοποίησης (Babcock et al., 2017). Αυτοί οι τύποι κινήτρων εξουσίας και ελέγχου έχουν γίνει κεντρικά στοιχεία για κακοποιητικά προγράμματα παρέμβασης (Grose & Grabe, 2014; Wagers, 2015), που καταδεικνύουν τις κλινικές επιπτώσεις των διακρίσεων εξουσίας και ελέγχου.

3. Η ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΜΕΛΕΤΗ

Υποστήριξη της υπόθεσης ότι υπάρχουν ανισοροπίες εξουσίας σε οικογένειες όπου η υφίσταται η γονική αποξένωση, έχει περιοριστεί σε κλινικές αναφορές και νομικούς ισχυρισμούς (Baker, 2006; Lowenstein, 1999; Warshak, 2015), και το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας σχετικά με τη δυναμική της οικογενειακής ισχύος επικεντρώθηκε σε ανέπαφες οικογένειες με δύο βιολογικούς γονείς (Ogolsky et al., 2019). Η Δυναμική ισχύος και οι συγκρούσεις γίνονται πολύ πιο περίπλοκες όταν αλλάζει η δομή της οικογένειας, όπως όταν οι γονείς χωρίζουν, ξαναπαντρεύονται ή δημιουργούν νέες μικτές οικογένειες (π.χ. Giles-Sims & Crosbie-Burnett, 1989). Η θεωρία της αλληλεξάρτησης υποστηρίζει ότι η ισχύς καθορίζεται από την κατάσταση και το πλαίσιο (Vanderdrift et al., 2019), έτσι ώστε αυτές οι αλλαγές στη διαπροσωπική δυναμική και οι συγκρούσεις μετά από μεταβάσεις της σχέσης, όπως το διαζύγιο, δεν συμβαίνουν άνευ αιτίας. Αντίθετα, επηρεάζονται από τις συμπεριφορές άλλων ατόμων (π.χ. παιδιών, νέων συζύγων), ομάδες (π.χ. εκτεταμένη οικογένεια, μέλη θρησκευτικής ομάδας) και συστήματα (π.χ. νομικά, διοικητικά). Για παράδειγμα, όταν ένας γονέας ενεργεί μεμονωμένα για να εμποδίσει την πρόσβαση μεταξύ ενός παιδιού και του άλλου γονέα, η πρακτική αυτή καθίσταται πολύ πιο αποτελεσματική όταν συνοδεύεται από μια δικαστική απόφαση (σύστημα) όπου η πρόσβαση στο παιδί από τον άλλο γονέα είναι δυσχερής για τον άλλο γονέα. Τέτοιες δικαστικές αποφάσεις προάγονται με εκτεταμένες καταθέσεις οικογενειών σε δικαστήρια (ομάδες) και δικηγόρους (ιδιώτες) που βοηθούν στη διαδικασία του περιορισμού της επαφής του παιδιού με τον έτερο γονέα.

Αναλύοντας τις δυναμικές εξουσίας που ανακύπτουν από γονικές συμπεριφορές αποξένωσης, μοιάζουν περισσότερο με ελεγκτική κατάχρηση μερών παρά με περιστασιακή βία μεταξύ συντρόφων, καθώς αλλάζουν οι προσεγγίσεις για παρέμβαση και θεραπεία. Σήμερα, πολλοί επαγγελματίες προωθούν αυτό που ονομάζεται «υβριδικό» μοντέλο οικογενειακής σύγκρουσης (π.χ. Fidler, 2017), το οποίο υπονοεί ότι και οι δύο γονείς είναι υπεύθυνοι για την απόρριψη ενός γονέα από το παιδί μετά τον χωρισμό των γονιών του. Οι στοχευμένοι γονείς εμπλέκονται σε αναλογικά λιγότερες γονικές συμπεριφορές αποξένωσης από ό,τι οι αποξενωτές γονείς, ενώ οι γονείς που βάζουν το παιδί σε σύγκρουση πίστης ή δεσμεύουν, τείνουν να ασκούν κοινές αποξενωτικές συμπεριφορές (Harman, Leder-Elder, et al., 2019). Λόγω έλλειψης κατανόησης του τι σημαίνουν αυτά τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά για τον εντοπισμό διαφορετικών μορφών ενδοοικογενειακής σύγκρουσης και βίας, οι στοχευμένοι γονείς επωμίζονται την ευθύνη από τους δικαστικούς λειτουργούς – ενώ στην πραγματικότητα είναι θύματα γονικών

συμπεριφορών αποξένωσης- π.χ. «γιατί δεν μπορείτε να σταματήσετε να τσακώνεστε και να κάνετε ό,τι είναι καλύτερο για τα παιδιά σας;» και τιμωρούνται επειδή χρειάζονται συνεχές δικαστικές παρεμβάσεις για να αποκτήσουν πρόσβαση στα παιδιά τους (Harman et al., 2018). Αν οι γονεϊκές αποξενωτικές συμπεριφορές μοιάζουν περισσότερο με κακοποιητικό έλεγχο παρά με βιαιότητα μεταξύ ζευγαριών, τότε αυτές οι οπτικές του προβλήματος είναι κατάφωρα λανθασμένες—θα ήταν σαν να κατηγορούσαμε ένα θύμα κακοποίησης ως εξίσου υπεύθυνο για την κακοποίησή που υπέστησαν.

Η προοπτική ότι και οι δύο γονείς ευθύνονται για τη σύγκρουση αντικατοπτρίζεται επίσης στις δικαστικές αποφάσεις και στις διαδικασίες που αναγκάζουν το θύμα να προσπαθήσει να διαπραγματευτεί και να συνεργαστεί με τον θύτη του που είναι πρακτικά ή συνέχιση της προσπάθειας του θύτη να διατηρήσει το μοντέλο εξουσίας (π.χ. εξωδικαστική διαμεσολάβηση). Πολλοί επαγγελματίες ψυχικής υγείας συστήνουν επίσης συνεδρείες ολόκληρης της οικογένειας για την θεραπεία της γονικής αποξένωσης επειδή οι οικογένειες θεωρείται ότι είναι κυρίως «υβριδικές περιπτώσεις» (βλ. Fidler, 2017 για μια κριτική). Οι οργανώσεις για την ενδοοικογενειακή βία δεν συνιστούν συμβουλευτική σε ζευγάρια ή άλλες μορφές διαμεσολάβησης, επειδή παρέχει στον θύτη εργαλεία και όρους για να δικαιολογήσει την κακοποίησή του και οδηγεί σε περαιτέρω κακοποίηση του θύματος (π.χ. Η εθνική Γραμμή επικοινωνίας για ενδοοικογενειακή βία, 2014). Αντιμετωπίζονται όλες οι οικογένειες που χαρακτηρίζονται από «υψηλή σύγκρουση» το ίδιο, υποθέτοντας, ότι και οι δύο γονείς είναι υπεύθυνοι για την κατάσταση, κάτι που εν τέλη είναι πολύ επιζήμιο για τα παιδιά. Εάν η δυναμική εξουσίας σε αυτές τις οικογένειες είναι άνιση, ο στοχευόμενος γονέας έχει λίγες επιλογές συμπεριφοράς ή ευκαιρίες δράσης και εξαρτώνται πλήρως από την διάθεση του αποξενωτή γονέα να του επιτρέψει ανάπτυξη σχέσης με τα παιδιά του - δεν πρόκειται για κατάσταση «σύγκρουσης» - είναι καταχρηστική συμπεριφορά (Harman et al., 2018).

Ο στόχος της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει εάν υπάρχουν στην πραγματικότητα ανισορροπίες ισχύος σε οικογένειες στις οποίες έχει υπάρξει γονική αποξένωση. Θα χρησιμοποιήσουμε τη θεωρία της αλληλεξάρτησης ως το θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση της δυναμικής ισχύος που έχει δημιουργηθεί σε αυτές τις καταστάσεις. Εάν διαπιστωθεί ότι οι ασυμμετρίες ισχύος χαρακτηρίζουν τις περισσότερες από τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουν γονείς που αποτελούν στόχο γονεϊκών αποξενωτικών συμπεριφορών, τότε αυτή η μορφή βίας περισσότερο μοιάζει με την καταναγκαστική ελεγχόμενη κακοποίηση παρά με τη βία ζευγαριών κατά κατάσταση (Υπόθεση #1). Θα εξετάσουμε επίσης εάν ένας περιστασιακός παράγοντας, οι ρυθμίσεις επιμέλειας στις οικογένειες, σχετίζεται με τη δυναμική εξουσίας μεταξύ των γονέων. Υποθέτουμε ότι όταν στοχευμένοι γονείς έχουν ίσο ή κοινό χρόνο επιμέλειας/γονικής μέριμνας με τα παιδιά τους, θα έχουν περισσότερη εξουσία παρά όταν έχουν λιγότερη επιμέλεια (Υπόθεση #2). Μια ίση συμφωνία επιμέλειας επιτρέπει σε στοχευμένους γονείς να διατηρήσουν κάποιες επιλογές ελέγχου και συμπεριφοράς, ακόμη και όταν ο αποξενωτής γονέας έχει μεγαλύτερη δύναμη λόγω της πίστης του παιδιού. Αυτή η μελέτη παρέχει την πρώτη επίσημη δοκιμή της προτεινόμενης υποθέσης.

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το θεσμικά εγκεκριμένο ερευνητικό μας πρωτόκολλο για διαδικασίες πρόσληψης συμμετεχόντων και συνεντεύξεων περιγράφονται διεξοδικά λεπτομερώς αλλού (Μελέτη 1, Harman, Lorandos, et al., 2020; Smith et al., 2018) έτσι θα περιγραφεί μόνο εν συντομία εδώ.

4.1 Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες προσλήφθηκαν από διάφορες ομάδες ειδικών συμφερόντων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. ομάδες στο Facebook οργανωμένες γύρω από το διαζύγιο ή τη γονική αποξένωση). Ενδιαφερόμενοι συμμετέχοντες έκαναν κλικ σε έναν σύνδεσμο έρευνας όπου απάντησαν σε ένα σύντομο μέτρο για να αξιολογήσουν την αποξένωσή τους (στοιχεία έρευνας που δημοσιεύθηκαν στο Smith et al., 2018) και τους δόθηκε η ευκαιρία να παράσχουν διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εάν τους ενδιέφερε να δώσουν συνέντευξη σχετικά με τις προσωπικές τους εμπειρίες ως ένας αλλοτριωμένος γονέας. Η μέση βαθμολογία στο μέτρο αποξένωσης για το δείγμα ήταν 3,95 (από 5; SD = 0,56), επομένως αυτοί οι γονείς συμφώνησαν με τις περισσότερες δηλώσεις ότι αποξενώνονται ή έχουν αποξενωθεί από ένα ή περισσότερα από τα παιδιά τους.

Από τις 536 διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που λάβαμε μεταξύ 2014 και 2015, 79 γονείς αποδεχθήκαν τα έντυπα συγκατάθεσης ερωτήθηκαν τελικά: 50 πατέρες και 29 μητέρες. Συμμετείχε ένας θετός γονέας σε τρεις από τις συνεντεύξεις με τον στοχευόμενο γονέα. Από τους 70 συνεντευξιζόμενους για τους οποίους είχαμε δεδομένα έρευνας (δεν μπορούσαν να αντιστοιχιστούν όλα τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με την αρχική έρευνα), τη μέση ηλικία τους στα 46,36 έτη (εύρος 26–59, SD = 7,71) και το εύρος του ετήσιου εισοδήματος του νοικοκυριού τους να είναι μεταξύ \$60 και \$80.000 USD το χρόνο (n = 14, 13 ανέφεραν εισοδήματα <25.000 \$ και 17 ανέφεραν εισοδήματα >120.000 \$). Οι περισσότεροι γονείς ήταν Λευκοί (81,4%, n = 57), με τους υπόλοιπους γονείς να είναι Μαύροι, Ισπανόφωνοι, Ασιάτες, διφυλετικοί και ιθαγενείς Αμερικανοί. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν από τις Ηνωμένες Πολιτείες (85,7%, n = 60) και πολλοί είχαν πτυχίο ή υψηλότερο βαθμό εκπαίδευσης (65,6%, n = 46). Το χρονικό διάστημα που οι γονείς είχαν χωρίσει από τον αποξενωμένο γονέα ήταν 7,17 χρόνια (SD = 4,83· ένας γονέας ήταν ακόμη παντρεμένος με τον αποξενωμένο γονέα). Οι γονείς στο δείγμα περιέγραψαν τις εμπειρίες αποξένωσης τους από 123 παιδιά (63 κορίτσια, 43 αγόρια και 17 με άγνωστο φύλο) σε διάφορους βαθμούς σοβαρότητας.

Οι συναινούντες γονείς προγραμματίστηκαν για μια συνέντευξη 60–90 λεπτών και οι συνεντεύξεις στη συνέχεια μεταγράφηκαν. Οι συνεντεύξεις είχαν αρχικά προγραμματιστεί μέχρι να φτάσουμε σε ένα σημείο κορεσμού (Guest et al., 2006), που σημαίνει ότι πρόσθετες συνεντεύξεις δεν έδιναν καμία νέα πληροφορία. Η ερευνητική ομάδα προσδιόρισε ότι ο κορεσμός προέκυψε μετά από περίπου 20 συνεντεύξεις με κάθε φύλο γονέα. Λόγω της ύπαρξης πολλών συμμετεχόντων, πραγματοποιήσαμε επιπλέον 39 συνεντεύξεις σε περίπτωση που θα αποκαλύψουμε πρόσθετες πληροφορίες που θα ήταν μοναδικές σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. Το πρωτόκολλο ημιδομημένης συνέντευξης περιείχε 16 γενικές ερωτήσεις και επακόλουθες προτροπές σχεδιασμένες να διερευνούν βαθύτερα θέματα όπως η κατάσταση του χρόνου επιμέλειας/ανατροφής με τα παιδιά τους και η συγκεκριμένη γονική αποξενωτική συμπεριφορά που ο γονέας που αποξενώνει έχει υιοθετήσει με την πάροδο του χρόνου. Αυτές οι ερωτήσεις και οι προτροπές παρουσιάζονται στο Παράρτημα Α. Ζητήσαμε πολλά παραδείγματα αλληλεπιδράσεων και γεγονότων που είχαν συμβεί στη σχέση τους με τον

αποξενωμένο γονέα και τα παιδιά τους, ώστε να μπορέσουμε εξετάσουμε πιο προσεκτικά τα είδη των πράξεων εξουσίας και των συγκρούσεων που βίωσε ο στοχευόμενος γονέας στο περσασμα του χρόνου.

4.2 Κωδικοποίηση Δεδομένων

Λόγω της ποιοτικής μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη μελέτη, οι συγγραφείς αξιολόγησαν τον τρόπο με τον οποίο οι εμπειρίες τους μπορούν να συμβάλουν στις ερμηνείες τους για τα βιώματα του στοχευόμενου γονέα (όπως προτείνουν οι Scharp & Thomas, 2019). Ένας από τους συγγραφείς είχε εμπειρία αποξενωμένου γονέα, ενώ οι άλλοι δύο δεν είχαν βιώσει πρόβλημα από την οπτική γωνία είτε του γονέα είτε του παιδιού. Και οι τρεις συγγραφείς έχουν μελετήσει οικογενειακές και οικογενειακές σχέσεις για πολλά χρόνια και έχουν χρησιμοποιήσει προσεγγίσεις μικτών μεθόδων. Η πρώτη συγγραφέας υποστηρίζει ότι η εμπειρία της ως αποξενωμένος θετός γονέας παρέχει μοναδική προοπτική στη μελέτη του προβλήματος και έχει βοηθήσει να κερδίσει την εμπιστοσύνη των γονέων που πήραν συνέντευξη, καθώς πολλοί φοβήθηκαν ή ανησυχούσαν ότι οι εμπειρίες τους δεν θα γίνονταν πιστευτές. Οι άλλοι δύο συγγραφείς κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε αυτή την έρευνα γιατί δεν είχαν προσωπική εμπειρία με τη γονική αποξένωση και θα μπορούσαν να προσφέρουν μια πιο αντικειμενική ερμηνεία των δεδομένων.

Οι υποθέσεις μας αναπτύχθηκαν από τη θεωρία της αλληλεξάρτησης (Thibaut & Kelley, 1959) και έτσι, η θεματική μας ανάλυση των μεταγραφών χρησιμοποίησε μια προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω. Μια προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω ήταν πιο κατάλληλη για τους σκοπούς μας από άλλες ποιοτικές μεθόδους όπως η θεμελιωμένη θεωρία ή μια ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση, οι οποίες είναι προσεγγίσεις «από κάτω προς τα πάνω» για την κατανόηση των δεδομένων (Brooks et al., 2015). Η ανάλυση προτύπων θεωρείται μια μορφή θεματικής ανάλυσης (Brooks et al., 2015) που επιτρέπει a priori έννοιες να βοηθήσουν στην ανάπτυξη ενός προτύπου κωδικοποίησης, επίσης γνωστή ως προσέγγιση βιβλίου κωδικών (Crabtree & Miller, 1992). Η ανάλυση προτύπου δεν δεσμεύεται σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη γνωσιολογία, και έτσι η αναλυτική προσέγγιση μπορεί να προσαρμοστεί στα θεμέλια της τρέχουσας εργασίας (Brooks et al., 2015). Λόγω της επιθυμίας μας να προσδιορίσουμε αν οι βιωμένες εμπειρίες στοχευμένων γονέων ευθυγραμμισμένες με «ρεαλιστικές» υποθέσεις σχετικά με την αλληλεξάρτηση καταστάσεις, η ανάλυση προτύπων μας παρείχε την ευελιξία να προσεγγίσουμε τα ποιοτικά δεδομένα σε ποσοτικό τρόπο.

Αρχικά, αναπτύχθηκε ένα βιβλίο κωδικών από την πρώτη συγγραφέα πέντε ατόμων και η προπτυχιακή ερευνητική ομάδα βασίστηκε στις 21 καταχωρήσεις (καταστάσεις) που περιγράφονται στο βιβλίο An Atlas Διαπροσωπικών Καταστάσεων (Kelley et al., 2003). Τέσσερις από την εξαμελή ομάδα δεν συμπλήρωσαν οποιαδήποτε από τις συνεντεύξεις με τους αποξενωμένους γονείς. Κάθε καταχώριση αντιμετωπίστηκε ως a priori έννοια, καθώς το βιβλίο παρουσιάζει εννοιολογικές περιγραφές διαπροσωπικών καταστάσεων που ποικίλλουν στο κεντρικό τους πυρήνα και επηρεάζουν τα αποτελέσματα της έρυνας, καθώς και τον όγκο των διαθέσιμων πληροφοριών και την ανταπόκριση του άλλου εταίρου που είναι τυπικά σε κοινωνικά προβλήματα.

Προκειμένου να αναπτυχθεί μια λειτουργική έκδοση του προτύπου κωδικοποίησης, η ερευνητική ομάδα συνεδρίαζε κάθε εβδομάδα συζητώντας κάθε μεμονωμένη καταχώριση για ανταλλαγή ιδεών για το πώς θα εκδηλώνονταν οι καταστάσεις στις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα σε δύο γονείς που έχουν χωρίσει και έχουν μαζί παιδιά. Δημιουργήθηκαν περιγραφές των εγγραφών που επέτρεψαν τη διάκριση μεταξύ διαφορετικών τύπων καταστάσεων που συνήθως συμβαίνουν σε τέτοιες σχέσεις μετά το διαζύγιο (π.χ. διαπραγμάτευση χρονοδιαγράμματος γονικής μέριμνας) και παραδείγματα που τα επεξηγούν προστέθηκαν στο βιβλίο κωδικών. Κατά τη διάρκεια αυτής της επαναληπτικής διαδικασίας, τρεις εγγραφές δεν χρησιμοποιήθηκαν για αυτήν την ανάλυση. Η πρώτη καταχώριση που αφαιρέθηκε ήταν #21 (μετακίνηση μεταξύ καταστάσεων: πού πάμε από εδώ), το οποίο εξετάζει το ερώτημα ποιος ελέγχει το πως οι εταίροι προχωρούν σε μια αλληλεπίδραση. Αυτή η καταχώριση αφαιρέθηκε επειδή η ερευνητική ομάδα διαπίστωσε ότι μια τέτοια κωδικοποίηση θα ήταν διπλή κωδικοποίησης πολλαπλών καταστάσεων που περιγράφονται παντού στη συνέντευξη. Επίσης, δεν συμπεριλάβαμε τα #16 και #19, τα οποία περιελάμβαναν αλληλεπιδράσεις με αγνώστους (π.χ. αξιολογητές επιμέλειας) και τρίτα μέρη (π.χ. μέλη της ευρύτερης οικογένειας) που επηρεάζουν τα αποτελέσματα των γονέων. Αν και αυτά τα άτομα συχνά περιγράφονταν ως άτομα με μεγάλη επιρροή στη δυναμική της οικογενειακής εξουσίας, το επίκεντρο της παρούσας μελέτης ήταν να εξετάσει τη δυναμική μέσα στην ίδια τη σχέση του γονέα που στοχεύει στην αποξένωση. Παρουσιάζεται το βιβλίο κωδικών στον Πίνακα 1.

Αφού ανέπτυξαν το πρώτο προσχέδιο του βιβλίου κωδικών, τα μέλη της ερευνητικής ομάδας κωδικοποίησαν ένα αντίγραφο για να προσδιοριστεί ο βαθμός συμφωνίας του βαθμολογητή. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση και την αποσαφήνιση τεσσάρων κωδικών μαζί με παραδείγματα που βοήθησαν περαιτέρω στη συνοχή της κωδικοποίησης. Δύο επιπλέον μεταγραφές κωδικοποιήθηκαν ανεξάρτητα και συζητήθηκαν από τα μέλη της ομάδας και το βιβλίο κωδικών εκλεπτύνθηκε ξανά. Σε αυτό το σημείο, η κωδικοποίηση ολόκληρου του σώματος των μεταγραφών ξεκίνησε με ερευνητική ομάδα αποτελούμενη από τους τρεις συγγραφείς αυτού του άρθρου που συνεδρίαζαν εβδομαδιαία για την αναθεώρηση των κωδικών για δύο ή τρεις μεταγραφές κάθε φορά. Στις 79 μεταγραφές, υπήρχαν 3728 διακριτοί κωδικοί που εφαρμόζονταν στις καταστάσεις που περιγράφονται από τους στοχευόμενους γονείς. Μια τυχαία επιλογή πέντε μεταγραφών που αντιπροσώπευε το 9,5% των συνολικών κωδικοποιημένων καταστάσεων χρησιμοποιήθηκε για τον προσδιορισμό της αξιοπιστίας του interrater, το οποίο κρίθηκε αποδεκτό ($ICC = 0,86$). Όταν υπήρχαν αποκλίσεις στους κωδικούς, επετεύχθη συναίνεση με συζήτηση.

5. ΑΠΟΤΕΛΣΜΑΤΑ

Προκειμένου να ελέγξουμε τις υποθέσεις μας, η προσέγγισή μας ήταν να υπολογίσουμε τον αριθμό των διαφορετικών φορών καταστάσεις αλληλεξάρτησης αναφέρθηκαν από τους γονείς στο δείγμα μας για να δούμε ποιες περιγράφονταν συχνότερα. Μετρήσεις συχνότητας των φορών που αναφέρθηκαν διαφορετικές καταστάσεις από στοχευμένους γονείς υπολογίστηκαν για κάθε γονέα. Υπήρχε σημαντική διακύμανση μεταξύ των μεταγραφών στον αριθμό των καταστάσεων που περιγράφηκαν (από 1 έως 91), 1 και ο μέσος όρος ήταν 31,59 καταστάσεις ανά συνέντευξη ($SD = 21,24$). Λόγω αυτής της μεταβλητότητας, υπολογίσαμε το ποσοστό του χρόνου που περιγράφηκε κάθε κατάσταση από κάθε γονέα και στη συνέχεια υπολογίστηκε το μέσο ποσοστό περιγραφών κάθε κατάστασης μεταξύ των γονέων.

TABLE 1 Codebook of situations described in *An Atlas of Interpersonal Situations* (Kelley et al., 2003)

Entry #	Description	Examples
1. Independence	A situation where neither parent cares about the other's possible behaviors, and neither has any impact one way or another on each other's outcomes	Split parental decision-making in different domains; parental rules across homes accommodated by the child and not played off either parent; financial independence of parents from each other, or firm uncontested agreements
2. Mutual partner control	A situation where each parent's preferences and aversions affect each other such that people can be of benefit to each other or not. The outcome for each parent is entirely in the hands of the other and offers no immediate cost or benefit to the person	A parent packs appropriate clothes for a child to bring with them to their parenting time with the other parent, expecting them to be returned; a parent makes threats towards the other parent or promises benefits to exert dominance over their outcomes
3. Corresponding mutual joint control	A situation where the parents are not concerned about their own or the other parent's actions, but only the combination of the two's joint actions	Both parents decide to avoid certain children's events to avoid conflict in front of the child; joint decision-making where both parents coordinate actions to care for the child
4. Conflicting mutual joint control	A situation where the actions of both parents affects their joint outcome but they both have different preferences for what should occur. One parent benefits more than the other, or the other sacrifices	One parent wants shared parenting while the other wants sole custody; one parent may withhold information to force the other to communicate with them or trap them; a parent may fail to mediate or cooperate with the other, believing that they will "win" in court and get their desired outcome
5. Prisoner's dilemma	A situation in which each parent has a choice between self- or joint-benefit; if both parents cooperate, they both benefit, but if one cooperates and the other does not, the cooperator loses, and if both fail to cooperate, both parents lose. A parent may offer conditional cooperation (e.g., if you do X, I will not cooperate) and the other needs to decide whether to cooperate or not	The parents verbally agree not to talk badly about each other to their children; if one does it while the other does not, the child aligns with the derogating parent and the cooperator loses; a parent needs to decide whether to agree to a parenting time change, not knowing whether the other parent will fulfill their promise
6. Threat	A situation where one parent has control over how outcomes are divided from both of their joint activities. When the less powerful parent senses unfairness, they feel less loyalty to the relationship and may threaten to leave. The more	The children prefer one parent, and this parent encourages their loyalty and preference, which puts the other parent in a less powerful position. The less powerful parent states that the children will be worse off without a healthy

(Continues)

TABLE 1 (Continued)

Entry #	Description	Examples
	powerful parent cares about the less powerful parent's loyalty because their outcomes are still jointly held	relationship with both parents and threatens to seek court intervention unless a relationship with them is supported with the children; one parent has primary custody of the children and enjoys continuing to engage in conflict with the other parent. The less powerful parent threatens to stop all contact or get a lawyer if the conflict does not stop, so the more powerful parent stops temporarily, only to begin when the conflict has settled down
7. Chicken	A situation where each parent has a choice between a safe choice resulting in middling outcomes, and a risky choice with extreme (good or bad) outcomes, depending on choice of the other parent. The parent who backs off loses, or both parents lose if they select the risky choice	Divorce proceedings go to trial due to not reaching agreement over property and/or custody of children, resulting in large lawyer fees for both parents; one parent files false claims of abuse that the other parent has to answer to or face fines/prison time/loss of custody or parenting time
8. Hero	A situation where both parents want the same outcome but want to accomplish it differently. One parent makes a large sacrifice to benefit both parents, and both parents need to recognize the benefit of the sacrifice for the relationship. The motive of the parent to sacrifice is not for the self but for the joint outcome (e.g., children)	A parent is injured and unable to drive the children to parenting time exchanges. The other parent offers to handle all transportation for an extended period of time, which the injured parent is thankful for
9. Conjunctive problems	A situation where both parents must make some cooperative choice to get a positive joint outcome, and if one fails to uphold their end or promise, they all suffer	One parent does not supervise the completion of homework when the children are with them, making the child's success in school suffer, and all the burden is placed on the other parent; A parent tries to reframe the other parent's negative behaviors in a positive way to help their child cope with the parent's deficiencies (e.g., substance abuse problems, mental illness)
10. Disjunctive problems	A situation where one parent can do the work for both, or their decisions and actions are enough to create a desired outcome for both parents. The costs for the parent(s) who act may or may	One parent has primary custody and is willing to share extra parenting time with the other parent because they see the benefit for all; child expenses could be paid for by

TABLE 1 (Continued)

Entry #	Description	Examples
	not be equal, and this situation assumes both parents have equal ability to take action that benefits all and may take turns over time	anyone, but one chooses to do it, no strings attached, other the parents rotate who is responsible for payments
11. Asymmetric dependence	A situation where one parent can influence the outcomes of the other parent, who little or no influence on the outcomes of the influencer. The more powerful parent often does not care about a joint outcome, which gives them more power	The less powerful parent only has a positive relationship with their child if the more powerful parent is generous; the powerful parent controls the child and uses them against the other parent. The child is also completely dependent on the powerful parent for outcomes and must comply with them; the powerful parent continuously undermines all control of the less powerful parent so that they have no options and are completely dependent on them for a relationship with their child
12. Iterated prisoner's dilemma	A prisoner's dilemma but occurring over time and can spiral into negative interaction cycles when there are errors of perception influenced by past interactions	A cooperative parent withdraws from interactions or court intervention if they know that the other parent will always compete
13. Investment	A situation where each parent makes an investment to reach a mutual goal, and both parents need to be contributing to make this happen. Investment does not require equal contribution of the parents, but mutual contributions	Parents must both make payments for a child's activity expenses or the child will not be able to participate in the activity; One parent may stay in an unhealthy relationship to avoid loss of investment (e.g., children)
14. Delay of gratification	A situation where a parent needs to complete a series of steps before a desired goal is reached and is dependent on the cooperation of the other parent to deliver on their promise of gratification	A parent may agree to an unequal temporary custody arrangement in the hopes that "justice" will prevail, and they will eventually get a more equal parenting time arrangement; a parent tolerates the other's bad behavior in the hopes that it will get better later; a parent tells the child they need to reject the other parent (short term goal) for their own safety (long term goal)
15. Negotiation	The parents have a set of outcomes that can be selected by mutual agreement, there are outcomes that can occur if they do not agree, they disagree on certain factors but have some common interests, the parents can	The parents have preferences to use different health care providers for the children, and their differences are not about the child themselves, so they resolve this through mediation; holiday breaks may be

(Continues)

TABLE 1 (Continued)

Entry #	Description	Examples
	communicate with each other, and they each know their own outcomes for decisions, but not about the same outcomes for the other parent	valued differently due to religious differences between parents, and they need to assess the value of each to negotiate parenting time
16. Encounters with strangers	This situation involves two individuals who are dependent on a stranger for an outcome, such as a judge or a custody evaluator	A new romantic partner who is not interdependent yet on the family members creates uncertainty on how it will affect each person's outcomes; A custody evaluator interacts with the parents to make a recommendation about custody
17. Joint decisions under uncertainty	A situation where parents may choose to make a joint decision that affects both of them and the outcomes are uncertain and irreversible	A parent may blame the other parent for a joint decision that had a bad outcome, such as moving a child to a new school district; parents may not agree on a child related issue and so they ask a court appointed decision maker to make the decision for them, which could make the outcome worse for all
18. Twists of fate	A situation where a parent or both parents find themselves in a position of extreme unilateral dependence on the other for costly help. There is uncertainty around whether the favor would be reciprocated in the future	A parent loses a job and needs to take another job requiring a lot of travel and the parent is completely at the mercy of the other to have parenting time with the children as a consequence; A parent is unable to pay for a child's activities due to some unforeseen expenses and asks the other parent to cover them. The other parent needs to decide whether to pay for the expense
19. Third parties	This is a situation where an outside person or institution influences the interdependence of the parents, and has some level of interdependence with them, or longer history and impact on the family unit	Coalition of one parent with others (e.g., friends, lawyers, teachers) against the other parent; a new child is born to one parent and the children's step-parent; a parent remarries; a therapist works closely with the children and/or family members
20. N-person prisoner's dilemma	A prisoner's dilemma but at the group level	Two step-families need to make a joint decision that can be beneficial for all, or costly to their own family

Note: Situations #16 and 19 were not included as they involved strangers and third parties. While situations involving such parties are very important for the study of violence, the purpose of this study was to examine the interpersonal power dynamic between the alienating and targeted parent. A coding example was not created for #21 (where do we go from here), as it was an iterative process that was captured in the other codes described in the interview.

5.1 Υπόθεση 1.

Η πρώτη μας υπόθεση ήταν ότι οι στοχευμένοι γονείς θα περιέγραφαν κατά κύριο λόγο καταστάσεις που είχαν πολύ λιγότερη δύναμη από τον αποξενωτή γονέα. Για να ελέγξουμε αυτή την υπόθεση, συγκρίναμε το μέσο ποσοστό των φορών που οι γονείς περιέγραψαν κάθε κατάσταση. Αυτά τα ποσοστά παρουσιάζονται στον Πίνακα 2. Οι δύο πιο συχνά περιγραφόμενες καταστάσεις χαρακτηρίστηκαν ως ανισορροπημένη δύναμη και όπου ένας από τους γονείς διεκδικούσε την εξουσία: Ασύμμετρη εξάρτηση και κοτόπουλο (chicken), αντίστοιχα. Αυτοί οι κωδικοί αποτελούσαν το 81,0% των συνολικών καταστάσεων που περιγράφηκαν. Οι άλλες καταστάσεις αλληλεξάρτησης περιεγράφηκαν πολύ λιγότερο συχνά από τους γονείς στο δείγμα μας και έτσι για λόγους συντομίας, θα εξεταστεί μόνο στην ενότητα συζήτησης.

5.1.1 Ασύμμετρη Εξάρτηση

Με διαφορά, χαρακτηρίστηκαν οι πιο συχνές καταστάσεις που περιγράφονται από στοχευμένους γονείς στο δείγμα μας με ασύμμετρη εξάρτηση ($M = 66,4\%$, $SD = 25,7\%$). Αυτές οι καταστάσεις συνήθως εμπλέκονται εκφάνσεις ελέγχου, συμπεριφορές που προκαλούν αφοσίωση στα παιδιά και η στρατηγική χρήση χρημάτων και τεχνολογίας για έλεγχο του στοχευμένου γονέα. Κοινό σημείο αυτών των καταστάσεων ασύμμετρης εξάρτησης που εμπλέκονται στην κατάχρηση εξουσίας από τον γονέα που αποξενώνει έναντι του γονέα που στοχεύεται είχε μικρή επιρροή σε αντάλλαγμα πάνω τους. Δράστες ενδοοικογενειακής βίας που επιδεικνύουν καταναγκαστικά έλεγχο χρησιμοποιούν συχνά τα παιδιά για να ελέγχουν τα θύματά τους και να υπονομεύουν την εξουσία του κακοποιημένου γονέα (Bancroft et al., 2012) και συχνά συνεχίζουν να ελέγχουν και να αποξενώνουν τα παιδιά μετά τον χωρισμό ή διαζύγιο για εξαναγκασμό, κυριαρχία, έλεγχο, παρενόχληση και τιμωρία του στοχευόμενου γονέα (Jaffe et al., 2008; Lorandos et al., 2013).

Τόσο οι μητέρες όσο και οι πατέρες περιέγραψαν παραδείγματα κακοποίησης του αποξενωμένου γονέα και των παιδιών τους πριν και μετά τον χωρισμό τους. Για παράδειγμα, πριν από τον χωρισμό, ένας πατέρας περιέγραψε πώς «ήταν σε έναν καταχρηστικό γάμο με 14 επισκέψεις στο νοσοκομείο. Αυτοί [το δικαστήριο] δεν νοιάζονταν... η πρώην μου είπε ότι έπεφτα συχνά από τις σκάλες, και ότι ήμουν αδέλιος» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα). Μετά τον χωρισμό, οι γονείς εξέθεσαν επίσης τη δυναμική της κακοποίησης που απευθύνεται σε αυτούς και τα παιδιά τους: «Θέλει να με δει νεκρό... και σαν σκουπίδι. Θέλει να νιώθει ότι επικράτησε. Αυτός της έδωσε [στην κόρη τους] ένα μαύρο μάτι. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να είμαι αυτός που τέθηκε σε επίβλεψη επικοινωνίας» (Μητέρα, αλλοτριωμένη από πατέρα).

Πολλές από τις καταστάσεις που περιγράφονται από στοχευμένους γονείς αφορούσαν συμπεριφορές ελέγχου (Austin et al., 2013), έτσι ώστε ο χρόνος γονικής μέριμνας και η επικοινωνία μεταξύ του στοχευόμενου γονέα και των παιδιών του να ελαχιστοποιηθούν ή να αποκλειστούν εντελώς. Στο πλαίσιο της δικαστηριακής διαδικασίας ο πλήρης έλεγχος εκ του εντός των γονέων, θεωρείται επίσης ως μια μορφή εξουσίας, επειδή η σύγκρουση και ο έλεγχος παίζουν αμοιβαίους ρόλους που επιδεινώνουν ο ένας τον άλλον (Austin et al., 2013). Για παράδειγμα, μια μητέρα περιέγραψε πώς εμπόδισε την επίσκεψή της ο πατέρας της κόρης της, ο οποίος τελικά επιχείρησε και πέτυχε να αποκτήσει όλο τον έλεγχο και την επιμέλειά της: «Θα μου αρνιόταν μια επίσκεψη με δικαιολογία ότι έφευγε για επαγγελματικό ταξίδι... κάποια στιγμή

είπε σε ένα δικαστήριο ότι είχε άλλη γυναίκα και ότι έπρεπε να αφήσω την κόρη μου ήσυχη» (Μητέρα, αποξενωμένη από τον πατέρα).

TABLE 2 Mean percentage of times that parents mentioned each situation across all custody arrangements described

Entry #	Mean (SD)
Asymmetric dependence	66.4% (24.7%)
Chicken	13.6% (15.6%)
Conflicting mutual joint control	4.8% (9.9%)
Prisoner's dilemmas (all types)	3.8% (7.7%)
Mutual partner control	2.4% (4.7%)
Conjunctive problems	2.0% (6.8%)
Threat	2.0% (6.3%)
Disjunctive problems	1.3% (9.7%)
Negotiation	1.2% (5.5%)
Corresponding mutual joint control	1.0% (3.9%)
Twists of fate	0.7% (3.4%)
Delay of gratification	0.5% (2.2%)
Investment	0.2% (1.1%)
Joint decisions under uncertainty	0.1% (0.8%)
Hero	0.04% (0.4%)
Independence	0

Οι αποξενωμένοι γονείς περιγράφηκαν επίσης από τους στοχευόμενους γονείς στο δείγμα μας ως εμπλεκόμενοι σε συμπεριφορές που προκαλούν πίστη με σκοπό την απαξίωση, την υπονόμηση και την απόρριψη του στοχευμένου γονέα. Συχνά αυτές οι συμπεριφορές «ενηλίκωναν» τα παιδιά, γεγονός που επέτρεπε στον αποξενωτή γονέα να διατηρήσει τον έλεγχο τοποθετώντας τα παιδιά ως αντιπρόσωπο για τη δύναμή τους. Σε πολλές περιπτώσεις, η «ενηλικίωση» αυτή έπαιρνε την μορφή που επέτρεπε στα παιδιά να επιλέξουν αν θέλουν να έχουν χρόνο ανατροφής με τον στοχευμένο γονέα ή μοιράζοντας ακατάλληλες πληροφορίες με το παιδί που μόνο οι ενήλικες πρέπει να γνωρίζουν (π.χ. λεπτομέρειες σχετικά με το διαζύγιο, πληροφορίες σχετικά με τις δικαστικές διαδικασίες). Οι στοχευμένοι γονείς συχνά εξιστορούσαν δείκτες μιας τέτοιας «ενηλικίωσης», ειδικά στο πώς αποξενωμένα παιδιά επικοινωνούσαν. Για παράδειγμα, μια μητέρα περιέγραψε τηλεφωνικές συνομιλίες με την κόρη της: «Ο τρόπος που άρχισε να μιλάει.... ακουγόταν πανομοιότυπο με αυτόν... και ξέρω ότι δεν είναι ο τρόπος που κανονικά μιλάει... ένα δωδεκάχρονο δεν μιλάει σαν ενήλικας. Μερικά από τα πράγματα που ξέρει.... δεν προερχόταν από αυτήν» (Μητέρα, αποξενωμένη από πατέρα).

Τα χρήματα περιγράφηκαν ως πρωταρχικό κίνητρο του αποξενωτικού γονέα και χρησιμοποιήθηκαν στο δείγμα μας, ως στρατηγική για την ευθυγράμμιση των παιδιών κατά των στοχευμένων γονέων. Για παράδειγμα, αποξενωτές γονείς περιγράφονταν συχνά ότι περιλαμβάνουν παιδιά σε συνομιλίες ενηλίκων με σχόλια όπως «ο πατέρας σου δεν μου δίνει αρκετά χρήματα» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα) και ως «χρησιμοποιώντας τα παιδιά

ως εργαλεία για να αποκτήσουν πράγματα...ιδιαιτέρως χρήματα». (Πατέρας, αποξενωμένος από μητέρα). Καταναγκαστικές συμπεριφορές ελέγχου (Woodlock et al., 2019) περιεγράφηκαν επίσης συνήθως, όπως ότι ασκήθηκε πίεση στα παιδιά από τον αποξενωμένο γονέα να απορρίψουν ή να βλάψουν τους στοχευμένους γονείς. Ο γονέας που χρησιμοποιεί τεχνολογία διευκόλυνε την επικοινωνία ενώ ήταν υπό τη φροντίδα τους. Αυτό το περιέγραψε ένας πατέρας σχετικά με την επίδραση στον μεγαλύτερο γιο του, λέγοντας «απαντούσε στο τηλέφωνο με F-γου και έκλεινε το τηλέφωνο και παρέμβαινε στα τηλεφωνήματά μου με τα άλλα αδέρφια [του]» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα). Επιπροσθέτως, λαμβάνοντας υπόψη τα αρνητικά κείμενα που αποστέλλονται από τον αποξενωτή γονέα και θετή μητέρα, μια μητέρα δήλωσε: «Ήταν πραγματικά αρνητικοί για μένα, όπως «Δεν χρειάζεται να ακούς τη μαμά σου». «Η δικιά σου η μαμά δεν ξέρει τίποτα. Δεν είσαι πραγματικά ασφαλής εκεί.» Κατέληξαν να της αγοράσουν ένα νέο αυτοκίνητο αφού σταμάτησε να μου μιλάει και της έδωσαν ένα ολοκαίνουργιο smart phone» (Μητέρα, αποξενωμένη από τον πατέρα και θετή μητέρα).

Πολλές καταστάσεις που περιγράφονται από στοχευμένους γονείς στο δείγμα μας επίσης περιγράφουν λεπτομερώς άμεσες και έμμεσες πιέσεις που ασκούνται στα παιδιά από τον αποξενωμένο γονέα για να τα απορρίψουν. Για παράδειγμα, μια μητέρα περιέγραψε την άμεση τακτική που χρησιμοποίησε ένας αποξενωτής πατέρας στην κόρη του: «Ω, τι μωρό! Κοιτάξτε, το μωρό πρέπει να φωνάξει τη μητέρα του.» Άρα υπήρξε από νωρίς ντροπή [από τον πατέρα]» (Μητέρα, αποξενωμένη από τον πατέρα). Ένας πατέρας εξήγησε επίσης μια έμμεση πίεση σχετικά με τις αντιδράσεις της κόρης του σε αυτόν δημόσια ενώ ήταν με τη μητέρα της: «Αν της έλεγα ένα γεια σε έναν αγώνα ποδοσφαίρου, θα άρχιζε να κλαίει. Θέλω να πω, θα έπεφτε σε πανικό.... Αν περίμενα τη μητέρα της να πάει στην τουαλέτα, και μετά της έγνεφα, ήταν εντάξει» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα).

Άλλα παραδείγματα ασύμμετρης εξάρτησης περιελάμβαναν τον αποκλεισμό των δώρων που αποστέλλονται στο παιδί από τον στοχευμένο γονέα, αιφνίδια αρπαγή του παιδιού από τον χώρο συγκατοίκησης των δύο γονέων, απαιτώντας από τα παιδιά να αποκαλούν τον γονέα-στόχο με το μικρό του όνομα ή να μην τον αναφέρει καθόλου, άρνηση ενημέρωσης του στοχευμένου γονέα για τις δραστηριότητες των παιδιών, εμποδίζοντας την πρόσβαση του στοχευμένου γονέα στις ιατρικές και εκπαιδευτικές πληροφορίες των παιδιών, πιέζοντας τα παιδιά να καλέσουν την αστυνομία ή να κάνουν ψευδείς αναφορές σε υποχρεωτικούς συνεδρίες με δομές, άρνηση ανταπόκρισης στον στοχευμένο γονέα όταν προσπαθεί να επικοινωνήσει με το παιδί του και κακοπροαίρετα σχόλια ή συκοφαντίες προς το παιδί και το περιβάλλον του.

5.1.2 Κοτόπουλο (chicken)

Το «κοτόπουλο» (chicken) ήταν η δεύτερη πιο συχνά περιγραφόμενη κατάσταση από στοχευμένους γονείς στο δείγμα μας ($M = 14,6\%$, $SD = 15,6\%$), και είναι μια κατάσταση που πήρε το όνομά της από το θανατηφόρο παιχνίδι δύο αυτοκινήτων που οδηγούνται σε πορεία σύγκρουσης μεταξύ τους. Στη μελέτη μας, οι καταστάσεις με «κοτόπουλο» περιλάμβαναν τον αποξενωτή γονέα να προκαλεί τον στοχευμένο γονέα με τρόπο που του άφηνει μόνο δύο επιλογές: θα μπορούσε να κάνει την «ασφαλή» επιλογή και να απομακρυνθεί από την πρόκληση, με κίνδυνο να τον αποκαλέσουν «κοτόπουλο» ή δειλό, ή θα μπορούσε να κάνει μια πιο «ριψοκίνδυνη» επιλογή και να ανταποκριθεί στην πρόκληση. Αν ο αποξενωτής γονέας

υποχωρήσει, τότε ο στοχευμένος γονέας «κερδίζει». Αν και οι δύο γονείς εμπλέκονται στην πρόκληση, δυνητικά αντιμετωπίζουν αμοιβαία καταστροφή (Kelley et al., 2003).

Το «κοτόπουλο» φαίνεται να είναι μια τακτική που χρησιμοποιήθηκε από τους γονείς που αποξένωσαν για να αποκτήσουν τον έλεγχο σχέση και με τα παιδιά, όπως για να λάβουν πλεονέκτημα επιμέλειας. Ψευδείς κατηγορίες κακοποίησης που από τον στοχευόμενο γονέα, λεκτικές προκλήσεις σε ανταλλαγές χρόνου ανατροφής και πολλές άλλες ενέργειες περιγράφηκαν ότι ξεκίνησαν από τον αποξενωτή γονέα ώστε να αναγκάσουν τον στοχευόμενο γονέα να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Εάν ο στοχευμένος γονέας έφευγε, κινδύνευε να χάσει τα πάντα ή να έχει ο αποξενωτής γονέας το επιχείρημα προς τα παιδιά ότι τα εγκατέλειψαν. Αν αμύνονταν οι ίδιοι, θα μπορούσε επίσης να τελειώσει άσχημα, και εξωτερικοί παρατηρητές (π.χ. δικαστικοί λειτουργοί) θεωρούσαν τους στοχευμένους γονείς ως εξίσου υπεύθυνους για την δημιουργία της σύγκρουσης. Δυναμική ισχύος, όπως π.χ. τα κίνητρα που είναι κοινά για τους υποκινητές του «κοτόπουλου», θεωρούνται τρόπος διάκρισης μεταξύ της βιαιοπραγίας ζευγαριών και του καταναγκαστικού ελέγχου της κακοποίησης επειδή οι δράστες συχνά έχουν χαρακτηριστικά που τους ωθούν να προσπαθούν να ελέγχουν τους άλλους (Johnson, 2008).

Πολλές αντιπαραθέσεις που περιγράφονται από τους γονείς στο δείγμα μας συνέβησαν κατά την εναλλαγή στην ανατροφή των παιδιών, θέτοντας τον στοχευόμενο γονέα σε μια κατάσταση χωρίς οφέλη. Για παράδειγμα, ένας στοχευμένος πατέρας περιέγραψε πώς πήγαν οι εναλλαγές χρόνου επικοινωνίας με τον γιο του: «Η μαμά του τον αγκάλιασε και ξεκίνησε να κλαίει... «η μαμά δεν θέλει να φύγεις, αλλά πρέπει να φύγεις.» Είσαι σε μια κατάσταση όπου [ο γιος μου] πρέπει να διαλέξει γονέα και δεν πρόκειται να κερδίσεις» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα). Μερικές φορές η κατάσταση του «κοτόπουλου» δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια του χρόνου ανατροφής του στοχευόμενου γονέα βάζοντας το αποξενωμένο παιδί στη μέση. Για παράδειγμα, μια αποξενωμένη κόρη συνεχώς ρωτούσε τον πατέρα της αν θα μπορούσε να μείνει στο σπίτι της μητέρας της κατά τη διάρκεια της ανατροφής του για μια ώρα την εβδομάδα, κάνοντας τον πατέρα να σκεφτεί, «καλά, αξίζει πραγματικά να τσακωθείς και να πεις όχι, πρέπει να έρθεις μαζί μου;... Εν τω μεταξύ, ο [πρώην] μου μου έστειλε μήνυμα, «γιατί αναγκάζεις την κόρη σου να κάνει πράγματα που δεν θέλει να κάνει;» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα).

Ένας άλλος τρόπος που περιεγράφηκε το «κοτόπουλο» ήταν ως μια έμμεση αντιπαραθεση που περιελάμβανε μια θεσμική (Υπηρεσίες Παιδικής Προστασίας, εμπλοκή της αστυνομίας) ή νομικές ενέργειες (π.χ. δικαστική πρόταση) που απαιτούσε απάντηση από τον στοχευόμενο γονέα. Με νομικές ενέργειες, ένας στοχευμένος πατέρας εξήγησε, «Επιστρέψαμε στο δικαστήριο [και] τότε μου είπε ότι μπορώ να τελειώσω τα παιδιά μου τα Χριστούγεννα Το νεκρό σώμα της... [εγώ] έφυγα νιώθοντας αηδιασμένος από τον τρόπο που λειτουργεί το σύστημα» (Πατέρας, αποξενωμένος από τη μητέρα). Σχετικά με τη θεσμική εμπλοκή και τη νομική δράση, στοχευμένη μητέρα περιέγραψε την εμπειρία της: «Ό,τι έκανα, είτε κατέθεσε έγγραφα στο δικαστήριο με την εκδοχή του πώς, ξέρεις, έγινε ό,τι πει, ή πέρασε από τον θεραπευτή» (Μάνα, αποξενωμένη από τον πατέρα).

5.2 Υπόθεση 2

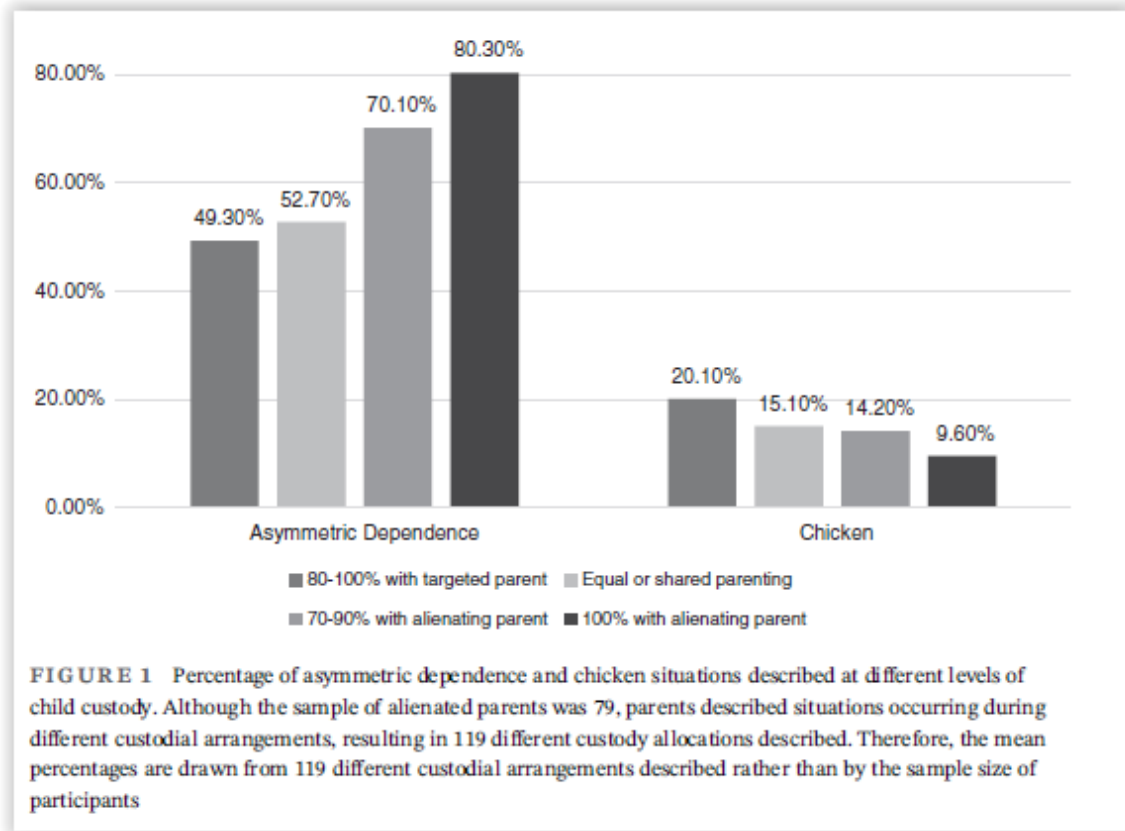
Η δεύτερη υπόθεσή μας ήταν ότι στοχευόμενοι γονείς που έχουν ίση ή κοινή επιμέλεια/γονική μέριμνα και χρόνο με τα παιδιά τους είχαν περισσότερη δύναμη και επιλογές συμπεριφοράς από τους αποξενωμένους γονείς με περιορισμό επιμέλειας και χρόνου. Οι γονείς που τους πήραν

συνέντευξη περιέγραψαν ολόκληρο το ιστορικό της περίπτωσης τους και για πολλούς από αυτούς τους στοχευμένους γονείς (40,5% του συνολικού δείγματος), η κατάσταση της επιμέλειάς τους είχε αλλάξει μία ή δύο φορές στις καταστάσεις που περιέγραψαν (23 και 8 γονείς αντίστοιχα). Αυτή η ενδοπροσωπική μεταβλητότητα στο καθεστώς επιμέλειας μας απαιτούσε να ελέγξουμε την υπόθεσή μας χρησιμοποιώντας ποσοστά ειμέλειας που ποικίλλουν ανάλογα με το καθεστώς επιμέλειας και όχι κατά άτομο ($k = 119$). Εντοπίσαμε καταστάσεις σε κάθε μεταγραφή που περιγράφηκε ότι συνέβη κατά την επιμέλεια, ρυθμίσεις που αφορούσαν στην κύρια επιμέλεια με τον στοχευμένο γονέα (80%–100% του χρόνου, $k = 12$), ίση ή σχεδόν ίση από κοινού ανατροφή των παιδιών (35%–65% του χρόνου και με τους δύο γονείς, $k = 34$), ή περισσότερο του χρόνου ανατροφής των παιδιών με τον γονέα που αποξενώνει (70%–90% του χρόνου, $k = 34$) και όλο τον χρόνο με τον αποξενωτή γονέα ($k = 39$), που ήταν χαρακτηριστικό των εποχών που τα παιδιά είχαν αποξενωθεί τελείως και αρνούνταν κάθε επαφή με τον στοχευόμενο γονέα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι παρόλο που μια νομική ρύθμιση επιμέλειας ευνήσε τον στοχευόμενο γονέα, για ορισμένους, ο αποξενωτής γονέας ήταν ακόμα σε θέση να επηρεάσει τα παιδιά τους χρησιμοποιώντας γονικές συμπεριφορές αποξένωσης, ανεξάρτητα από τη ρύθμιση της επιμέλειας.

Το ποσοστό των φορών που οι γονείς περιέγραψαν ασύμμετρη εξάρτηση και καταστάσεις «κότας» στις τέσσερις κατηγορίες καθεστώτος επιμέλειας παρουσιάζεται στο Σχήμα 1. Πραγματοποιήθηκε ANOVA χρησιμοποιώντας το καθεστώς επιμέλειας ως προγνωστικός δείκτης του ποσοστού των φορών της ασύμμετρης εξάρτησης. Οι καταστάσεις περιγράφηκαν από τους γονείς και διαπιστώθηκε ότι διέφερε σημαντικά ως προς το καθεστώς επιμέλειας, $F(3,115) = 12,67$, $p < ,001$, μερική $\zeta^2 = 0,25$. Μια post hoc δοκιμή Bonferroni έδειξε ότι όταν τα παιδιά ήταν στην κύρια επιμέλεια του αποξενούμενου γονέα (70%–90% και 100% των περιπτώσεων), οι καταστάσεις που περιγράφονται από τους γονείς στο δείγμα μας ήταν σημαντικά πιο πιθανό να είναι χαρακτηριστικές ασύμμετρης εξάρτησης (70%–80% των περιπτώσεων) από ό,τι όταν η επιμέλεια μοιράζονται εξίσου ή κυρίως με τον αποξενωμένο γονέα (49%–53% των καταστάσεων· όλα $ps < .05$). Επομένως, όταν ένας στοχευμένος γονέας ήταν ακόμα σε θέση να διατηρήσει μερική ή κοινή γονική μέριμνα, αυτοί ήταν λιγότερο πιθανό να περιγράψουν καταστάσεις ασύμμετρης εξάρτησης, υποδεικνύοντας ότι μπορεί να είχαν περισσότερες συμπεριφορικές επιλογές και επιλογές για δράση από εκείνους τους γονείς που είχαν πολύ λίγο ή καθόλου επιμέλεια των παιδιών τους.

Δεν βρήκαμε στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των γονέων στο δείγμα μας με βάση το καθεστώς επιμέλειας στην επόμενη πιο συχνά αναφερόμενη κατάσταση, Chicken, $F(3, 115) = 1,83$, $p = 0,15$, μερική $\zeta^2 = 0,05$. Τούτου λεχθέντος, μια δοκιμή Bonferroni post hoc έδειξε μια στατιστική τάση, η αναμενόμενη κατεύθυνση έτσι ώστε περισσότερες καταστάσεις «κοτόπουλου» περιγράφηκαν από αποξενωμένους γονείς στο δείγμα μας όταν είχαν την κύρια επιμέλεια ($M = 20,7\%$, $SD = 0,26$) από ό,τι όταν ο αποξενωτής γονέας είχε 100% την επιμέλεια ($M = 10,0\%$, $SD = 0,09$), $p = 0,19$ (εμπιστοσύνη διάστημα = 0,26 έως 0,03). Αυτά τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι το «κοτόπουλο» περιγράφηκε από τους γονείς στο δείγμα μας ως πιθανώς, μια στρατηγική που χρησιμοποιούσε ο άλλος γονέας για να αποκτήσει τον έλεγχο, ιδιαίτερα όταν ο στοχευμένος γονέας είχε την επιμέλεια των παιδιών. Αναγκάζοντας τον στοχευόμενο γονέα να εμπλακεί σε άμεση αντιπαράθεση ή να απαντήσει σε ψευδή ισχυρισμό κακοποίησης (ή αλλιώς

να χάσουν τη γονική μέριμνα) παίρνει συμπεριφορικές επιλογές για δράση μακριά από τον στοχευόμενο γονέα και εξυπηρετεί δυνητικά την ενδυνάμωση του αποξενωτή γονέα.

6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σκοπός αυτής της μελέτης ήταν να εξετάσει τη δυναμική εξουσίας των οικογενειών στις οποίες κάποιος γονέας έχει υποστεί αποξένωση. Βρήκαμε στήριξη για τις υποθέσεις μας για τουθς στοχευμένους γονείς, όπου η γονική αποξένωση στο δείγμα μας περιέγραψε κυρίως καταστάσεις ασύμμετρης εξάρτησης και άμεσες προκλήσεις για την απόκτηση ελέγχου (Chicken) από τον αποξενωμένο γονέα. Βρήκαμε ότι το ποσοστό των καταστάσεων στις οποίες περιγράφηκαν ασυμμετρίες στην εξουσία ήταν υψηλότερο όταν ο αποξενωτής γονέας είχε την κύρια ή την αποκλειστική επιμέλεια των παιδιών παρά όταν εφαρμόζεται κοινή γονική μέριμνα ή όταν ο στοχευμένος γονέας είχε περισσότερη επιμέλεια από τον αποξενωτή γονέα.

Η αποδυνάμωση που περιγράφεται από τους στοχευμένους γονείς στο δείγμα μας προήλθε από μια ποικιλία εμπειριών, όπως ένα ιστορικό IPV και μια μυριάδα τακτικών που χρησιμοποιούνται από γονείς που αποξενώνουν, όπως συμπεριφορές που προκαλούν πίστη και κάνουν ψευδείς ισχυρισμούς κακοποίησης σχετικά με τον στοχευόμενο γονέα. Συχνά, αυτές οι τακτικές ήταν πολύπλευρες προσεγγίσεις που τοποθετούσαν τα παιδιά σε ευάλωτες θέσεις, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούσαν το νομικό σύστημα και αυτά που ήταν ενσωματωμένα σε αυτό (π.χ. θεραπευτές) για να ωφεληθούν. Η εξουσία και ο έλεγχος ήταν στην πρώτη γραμμή των

εκστρατειών αποξένωσης από τους γονείς που τις εφαρμόζαν, ενώ είναι εμφανές από μια σειρά συμπεριφορών που μοιάζουν πολύ με τις τακτικές που χρησιμοποιούν καταναγκαστικούς έλεγχος κακοποιητικών γονέων (Harman & Matthewson, 2020). Όταν η εξουσία και ο έλεγχος απειλούνται, τα καταχρηστικά άτομα παρακινούνται να ανακτήσουν ένα πλεονέκτημα έναντι των γύρω τους. Τα δεδομένα από αυτή τη μελέτη υποδεικνύουν ότι η εργαλοποίηση των παιδιών είναι μια στρατηγική που εφαρμόζει ο γονέας που διατηρεί τον έλεγχο και την εξουσία επί του άλλου γονέα του παιδιού. Επιπλέον, πολλοί στοχευμένοι γονείς (ανεξαρτήτως φύλου) περιέγραψαν σωματική κακοποίηση που στρέφεται προς τους ίδιους ή τα παιδιά τους, και παρόλο που αυτή δεν ήταν πάντα η κύρια τακτική που χρησιμοποιήθηκε, παρέμεινε ένα σημαντικό χαρακτηριστικό και δημιουργήθηκε ένα υπόγειο αίσθημα φόβου για τους στοχευμένους γονείς που το βίωσαν.

Ένα από τα χαρακτηριστικά του καταναγκαστικού ελέγχου είναι η διάχυτη φύση της κακοποίησης που εξελίσσεται μέσα στον χρόνο (Johnson, 2008) και αυτό αντικατοπτρίζει τις τροχιές αποξένωσης που οι στοχευμένοι γονείς περιέγραφαν. Οι στοχευμένοι γονείς συχνά έλεγαν πώς δεν ήταν ορατό το πλήρες εύρος της αποξένωσης μέχρι να συμβεί ένα σημαντικό σημείο καμπής (π.χ., το παιδί αρνήθηκε κάθε επαφή). Αυτή η πτυχή της αναγνώρισης ευθυγραμμίζεται επίσης με τη βιβλιογραφία σχετικά με τις τροχιές και τα σημεία καμπής IPV καθώς σχετίζονται με την αναγνώριση και εγκατάλειψη μιας καταχρηστικής σχέσης (Chang et al., 2010). Για πολλούς στοχευμένους γονείς στη μελέτη μας, μια σειρά από καταναγκαστικά ελεγκτικές τακτικές είχαν ήδη ασκηθεί από τον αποξενωτή γονέα από τη στιγμή που αναγνωρίστηκε η αποξένωση, κάνοντας τη γονική αποξένωση του παιδιού να γίνει μεγαλύτερη όταν ο στοχευμένος γονέας προσπάθησε να το σταματήσει. Για παράδειγμα, οι συμπεριφορές ελέγχου ήταν ευκολότερο να χρησιμοποιηθούν με την πάροδο του χρόνου από τον αποξενωτή γονέα επειδή η γονική σχέση του στοχευμένου τέκνου καταστρέφεται όλο και περισσότερο. Το Gatekeeping (τακτικές ελέγχου) είναι στενά συνδεδεμένο με την εξουσία και τον έλεγχο (Austin et al., 2013) και μοιάζει με τακτικές απομόνωσης που χρησιμοποιούν καταναγκαστικά οι καταχραστές. Απομόνωση των παιδιών από τον στοχευμένο γονέα ήταν μια θεμελιώδης στρατηγική που τροφοδοτούσε περαιτέρω συμπεριφορές ισχύος και ελέγχου, με τα κίνητρα και ο προσανατολισμός να είναι η αποδυνάμωση των στοχευμένων γονέων.

Αν και περιγράφονται λιγότερο συχνά, οι στοχευόμενοι γονείς στη μελέτη μας αναφέρουν πολλές άλλες καταστάσεις αλληλεξάρτησης που δεν αναφέρθηκαν εδώ για λόγους συντομίας (βλ. Πίνακα 2). Αυτές οι καταστάσεις συχνά περιλάμβαναν την ανάγκη λήψης μιας απόφασης που επηρέαζε και τους δύο γονείς αλλά όπου εκεί υπήρχε διαφωνία σχετικά με το πώς θα έπρεπε να επιλυθεί (σύγκρουση αμοιβαίου κοινού ελέγχου) ή ενός διλήμματος όπου ο στοχευμένος γονέας έπρεπε να αποφασίσει αν θα συνεργαστεί ή θα αντισταθεί στις απαιτήσεις που θέτει ο αποξενωτής γονέας. Αυτές οι καταστάσεις πολλές φορές ευνόησαν τον αποξενωτή γονέα (π.χ. είχαν περισσότερες πληροφορίες από τον γονέα-στόχο). Επιπροσθέτως, οι δικαστικοί λειτουργοί και η ευρύτερη οικογένεια έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην επιδείνωση ή την καταπολέμηση της αποξένωσης. Η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να διερευνήσει πώς οι ξένοι (π.χ. αξιολογητές επιμέλειας) και τρίτα μέρη (π.χ. μέλη της ευρύτερης οικογένειας) παρέχουν ή περιορίζουν πλεονεκτήματα στους αποξενωτές γονείς, έτσι ώστε να αποτραπεί η καταχρηστική χειραγώγηση.

Αυτή είναι η πρώτη μελέτη που αξιολογεί ποιοτικά τη δυναμική εξουσίας σε οικογένειες όπου υπάρχει γονική αποξένωση, καθώς και η πρώτη που δημιούργησε και χρησιμοποίησε ένα σχήμα

κωδικοποίησης που βασίζεται σε καταστάσεις της αλληλεξάρτησης που περιγράφεται στον Atlas of Interpersonal Situations (Kelley et al., 2003). Αν και τα ευρήματά μας υποστήριξαν τις υποθέσεις μας, τα δεδομένα μας περιορίστηκαν σε συνεντεύξεις που διεξήχθησαν με γονείς που ανέφεραν ότι ήταν αποξενωμένοι από τα παιδιά τους. Χρησιμοποιήσαμε ένα μέτρο αξιολόγησης των αποξενωτικών συμπεριφορών και διαπίστωσε ότι το δείγμα σημείωσε υψηλότερη βαθμολογία από τη μέση τιμή, αλλά οι μελλοντικοί ερευνητές θα επωφεληθούν από τη χρήση εναλλακτικών μεθόδων επαλήθευσης της γονικής αποξένωσης στα δείγματα στοχευμένων γονέων τους (π.χ. αξιολόγηση επιμέλειας). Λόγω της ευκολίας αυτού του δείγματος, η γενίκευση των ευρημάτων θα πρέπει επίσης να μετριαστεί, καθώς οι εμπειρίες των γονέων στο δείγμα μας μπορεί να αντικατοπτρίζουν αυτές των αποξενωμένων γονέων των οποίων οι εμπειρίες είναι πιο σοβαρές ή είχαν περισσότερα κίνητρα να μοιραστούν τις εμπειρίες τους από τους υπολοίπους. Οι ερωτηθέντες αντιπροσωπεύουν επίσης μόνο την προοπτική του αποξενωμένου γονέα, και όχι του αποξενωμένου παιδιού, ή της ευρύτερης οικογένειας. Η μελλοντική έρευνα θα ωφεληθεί άμεσα από την δειγματοληψία άλλων πληθυσμών γονέων, ιδιαίτερα εκείνων των οποίων τα αποξενωμένα παιδιά έχουν διαφορετικά επίπεδα σοβαρότητας αποξένωσης καθώς και από άλλα μέλη της οικογένειας τους.

Ένας άλλος περιορισμός της τρέχουσας μελέτης είναι ότι βασιστήκαμε σε αναδρομικές συνεντεύξεις από γονείς για τις εμπειρίες τους. Οι μεροληψίες ανάκλησης μπορεί να έχουν επηρεάσει ορισμένες αναφορές προηγούμενων καταστάσεων. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι υπήρχε γενική συνέπεια μεταξύ των γονέων στη μελέτη. Αν και μπορεί επίσης να είναι χρήσιμο να ποσοτικοποιηθεί το βιβλίο κωδικών που χρησιμοποιήθηκε σε αυτήν τη μελέτη (π.χ., δημιουργία στοιχείων έρευνας), η δυναμική ισχύος είναι εξαιρετικά περίπλοκη και περιλαμβάνει την αξιολόγηση πολλαπλών παραγόντων ταυτόχρονα (π.χ. επίπεδο διαθέσιμης γνώσης, ποσότητα εξάρτησης και δύναμη). Επομένως, την ανάπτυξη ενός εργαλείου έρευνας για την ακριβή αποτύπωση των καταστάσεων που περιγράφεται στο βιβλίο κωδικών είναι πρόκληση. Ένα εργαλείο αξιολόγησης που διατηρεί την ικανότητα αποτύπωσης των πολύπλευρων τρόπων με τους οποίους λειτουργεί η εξουσία και η εξάρτηση σε διαπροσωπικές σχέσεις, με βάση το βιβλίο κωδικών που δημιουργήθηκε για αυτή τη μελέτη, θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για την αξιολόγηση και τη διάγνωση της γονικής αποξένωσης και άλλων μορφών ενδοοικογενειακής βίας και συγκρούσεων.

Τέλος, αφού φτάσαμε σε κορεσμό, πήραμε συνέντευξη από 39 επιπλέον γονείς από διαφορετικά μέρη του κόσμου προσδοκώντας ότι μπορεί να υπήρχε μεταβλητότητα στην εμπειρία τους λόγω πολιτισμού, όπως διαφορετικά πρότυπα γονικής μέριμνας και νομικές διαδικασίες που μπορεί να επηρεάσουν την εμπειρίες των γονέων. Η χρήση μιας προσέγγισης ανάλυσης προτύπων από πάνω προς τα κάτω δεν μας βοήθησε να προσδιοριστεί εάν υπήρχαν συμφραζόμενες ή πολιτισμικές διαφορές στις εμπειρίες των γονέων. Ενώ είναι πιθανό οι εμπειρίες των αποξενωμένων γονέων να είναι παρόμοιες μεταξύ των πολιτισμών, μελλοντικές αναλύσεις με γονείς σε διαφορετικές χώρες και πολιτισμούς θα ωφεληθούν από τη χρήση από κάτω προς τα πάνω ποιοτικές μεθόδους (π.χ. θεμελιωμένη θεωρία) για να εξεταστεί πιο άμεσα ο ρόλος αυτών των μεγαλύτερων συστήματα για αυτό το οικογενειακό πρόβλημα.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι γονείς στη μελέτη μας που είναι στόχοι γονικών συμπεριφορών αποξένωσης βρέθηκαν να βιώνουν την δυναμική της οικογένειας παρόμοιας με αυτή των θυμάτων καταναγκαστικής ελεγχόμενης κακοποίησης: είχαν μικρή δύναμη στις σχέσεις τους με τον άλλο γονέα ή τα παιδιά τους και συχνά οδηγήθηκαν από τον αποξενωτή γονέα να αφαιρέσει περαιτέρω τη λιγοστή δύναμη που τους έχει απομείνει. Έχοντας μια πιο λεπτή κατανόηση του πώς τα στοιχεία διαπροσωπικών καταστάσεων επηρεάζουν τις συμπεριφορές των μελών της οικογένειας σε οικογένειες όπου υπάρχει γονική αποξένωση, οι αξιολογητές ψυχικής υγείας/επιμέλειας θα είναι λιγότερο πιθανό να αποδώσουν συμπεριφορές των γονέων ως δείκτες χαρακτηριστικών ελαττωμάτων (π.χ. ο στοχευόμενος γονέας είναι εχθρικός/ επιθετικός) και αντ' αυτού εντοπίζονται χαρακτηριστικά συμφραζομένων που μπορεί επίσης να επηρεάζουν τις ενέργειες των εμπλεκόμενων μερών (π.χ., ο στοχευόμενος γονέας απογοητεύεται από την έλλειψη δύναμης). Επιπλέον, η θεραπεία και οι προσεγγίσεις παρέμβασης για την περιστασιακή βία ζευγαριών και τον καταναγκαστικό έλεγχο της κακοποίησης είναι πολύ διαφορετικές λόγω της δυναμικής της εξουσίας των μερών, και έτσι αντιμετωπίζοντας τη γονική αποξένωση σαν να έχουν αμφότεροι οι γονείς παρόμοια επίπεδα δύναμης (π.χ. οικογένειες με σύγκρουση πίστης) θα μπορούσαν να προκαλέσουν περισσότερο κακό παρά καλό. Όταν οι συμπεριφορές γίνουν κατανοητές από την άποψη της περιστασιακής αλληλεξάρτησης των μερών, τότε θα μπορούν να γίνουν αξιολογήσεις και να εφαρμοστούν αποτελεσματικές θεραπείες για αυτές τις οικογένειες που παλεύουν με την ενδοοικογενειακή βία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι συγγραφείς θα ήθελαν να ευχαριστήσουν τους γονείς που μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους από την αποξένωση από τα παιδιά τους. Ευχαριστούμε επίσης τους προπτυχιακούς φοιτητές που ξόδεψαν πολλές ώρες μεταγραφής των ηχογραφήσεων έτσι ώστε η ιστορία κάθε γονέα να μπορεί να μελετηθεί για να γίνει καλύτερα κατανοητή ως μορφή οικογενειακής βίας.

ΔΗΛΩΣΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα είναι διαθέσιμα και μπορούν να ζητηθούν μέσω email στο αντίστοιχο συγγραφέα Jennifer J. Harman: jjharman@colostate.edu.

Jennifer J. Harman <https://orcid.org/0000-0002-7280-824X>

Christopher R. Maniotes <https://orcid.org/0000-0001-9939-7260>

Caitlyn Grubb <https://orcid.org/0000-0001-6266-5866>